

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. К. Д. УШИНСЬКОГО
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРКАСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІЛОСОФСЬКИХ І ПОЛІТИЧНИХ НАУК**

СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІЙ АСПЕКТ

**МАТЕРІАЛИ
X Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
21–22 березня 2024 року
м. Черкаси**

Черкаси 2024

УДК 1:37:316.3:33:504(063)

*Затверджено вченою радою Черкаського
державного технологічного університету,
протокол № 8 від 15.04.2024.*

Відповідальний редактор професор А. І. Бойко.

Упорядник О. І. Астапова-Вязьміна.

Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект: Матеріали X міжнародної науково-теоретичної конференції (21–22 берез. 2024 р., м. Черкаси) [Електронний ресурс] / упоряд. О. І. Астапова-Вязьміна; відп. ред. проф. А. І. Бойко. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2024. – 203 с.

У збірнику опубліковано матеріали X науково-теоретичної конференції «Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект». В центрі уваги авторів – проблемне поле соціальної та політичної філософії, антропологічні проблеми сучасної доби, аспекти формування гуманітарної безпеки в контексті війни. Зазначені питання розглядаються крізь призму гуманітарних та соціальних технологій, ефективне функціонування яких неможливе без трансформацій суспільного досвіду, аналізу сучасних цивілізаційних викликів, визначення ролі освіти і суспільних наук у процесі формування безпекових позицій людства. Сесійні публікації студентів і аспірантів, а також оприлюднені кращі конкурсні роботи – філософські есе свідчать про залучення здобувачів освіти до наукової діяльності та формування у молоді нового бачення окресленого кола проблем.

Матеріали конференції будуть корисними для здобувачів вищої освіти, а також стануть у нагоді науковцям, освітянам і широкому загалу в осмисленні актуальних викликів суспільства.

Борінштейн Є. Добро і зло & мораль і імморалізм & свобода і рабство: філософія людяності як основа життя.....	51
Гладун О., Пушонкова О. Культура пам'яті у смислових контекстах постсучасності	54
Дзідора К. Політика пам'яті як чинник формування колективної пам'яті.....	55
Дмитренко М. Феномен самоідентифікації особистості в інституційних відносинах.....	59
Козиряцька Н. Соціокультурна реальність: англіцизми в україномовному сучасному просторі	61
Красюк В., Щербина С. Олена Теліга борець за права і свободу українського народу	64
Лещенко Г. Політичний наратив у епоху пост-правди.....	66
Мирошниченко С. Трансформація змісту професійних компетенцій менеджера соціокультурної діяльності в умовах воєнного стану.....	68
Озіран С. Формування резильєнтності у студентської молоді в умовах сучасних викликів	71
Рижик М. Метаморфози сучасної індійської філософії: онтологія буття.....	74
Рожков Д. Етика помсти та принципи відновлення справедливості: роздуми над наслідками відплати.....	77
Самойлова П. Байдужість – вада суспільства (на прикладі книги «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» І. Павлюка).....	79
Самофалова Т. Сутнісні ознаки парадигми соціальної згуртованості європейської держави	81
Хоменко С. Художня література як засіб формування духовного світу сучасної молоді	85
Цибенко М. Амбівалентність пам'яті та забуття як форма вирішення феноменологічно-трансцендентної суперечності людського буття	86
Чевельча М. Домашнє насильство в Україні.....	88
Шабанова Ю. Постправа в інформаційному просторі метамодерної дійсності.....	90

ЛЮДИНА ІННОВАЦІЙНОЇ ДОБИ: НОВІ КОНЦЕПТИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ

Балалаєва О. Системне мислення у сучасному дизайні.....	93
Боровик Т., Устиченко С. Life та soft skills у контексті кар'єрного зростання	95
Діденко А. Еволюція виховання: від традиційних підходів до сучасних тенденцій	97

Кабанюк С. Критичне мислення як одна з навичок майбутнього.....	100
Карловська Г. Виховання громадянськості при викладанні іноземних мов у ЗВО України.....	102
Крохмаль Н. Капітал людини інноваційної доби	103
Мелікова О. Кореляція поведінкових трендів суспільства з цінностями певної страти	105
Potapenko L., Chabak L. Imagology in the Paradigm of Comparative Literature.....	107
Сало Л. Підготовка вчителя інноваційної доби: сприяння трансформації освіти	109
Фіник В. Філософія танцю: сучасний патріотизм	111
Черес М. Інноваційні форми соціокультурної діяльності бібліотек.....	115

СУСПІЛЬНІ НАУКИ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: ПОШУКИ, ДОСЯГНЕННЯ, ПРОЕКТИ, ГІПОТЕЗИ

Багач І. Лінгвістичні проблеми перекладу німецькомовних текстів філософської тематики	118
Барінова Я. Світова практика створення нової мистецької мови репрезентації трагедій минулого: філософсько-освітні акценти	120
Бахмач А. Гендерний аналіз у філософському контексті: порівняння Євросоюзу та України	122
Безпальченко В., Семенченко О. Забруднення повітря актуальна проблема сучасності	125
Горпинич О. Соціологічна компаративістика: до означення поняття.....	128
Колесник Д., Підласий Д. Особливості перекладу філософських текстів.....	130
Кретов П., Кретова О. Перформативний наратив та антикореляціонізм	132
Кузнєцов С., Венгер О., Фролова М. Наука екологія у вищих технічних навчальних закладах.....	136
Міхейцева-Цінгрош К. Трансформація концепту культурної політики України в аспекті розвитку нормативно-правового поля.....	139
Погодіна О. Знищення історичних та культурних об'єктів в Україні під час російсько-української війни 2014-2024 р.	141
Pchelintseva O., Ihnatyeva O. The Influence of Sociocultural Context on Ukrainian Studies Worldwide since February 24, 2022.....	143
Світлицька В., Петінова О. Феномен жінки у філософському дискурсі: жіноче начало в космогонічних уявленнях слов'ян та у східній філософії.....	145

Список використаних джерел

1. Лебедь О. І. Розуміння свободи в межах етики ненасильства (за вченням Махатми Ганді та Мартіна Лютера Кінга). "Чорноморські наукові студії" 2019. 220-223 с.
2. Гумін О. М. Гнів, ненависть, презирство як емоційний стан особи: кримінально-психологічний аспект. *Juris Europensis Scientia* Випуск 1/2023. 123-127 с.
3. Бежанідзе М. Теорії про цілі покарання. *Часопис Київського університету права* 2019/1. 300-303 с.

Полина САМОЙЛОВА,

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 1-го року навчання,
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»,
соціально-гуманітарний факультет*

Науковий керівник: **Оксана ПЕТІНОВА,**

*доктор філософських наук,
професор кафедри філософії, соціології
та менеджменту соціокультурної діяльності,
Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, Україна)*

БАЙДУЖІСТЬ – ВАДА СУСПІЛЬСТВА

(на прикладі книги «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» І. Павлюка)

*Життя кожного з нас складається з низки днів, які минають один з одним.
Ми бредемо крізь самих себе, зустрічаючи бандитів, привидів, велетнів,
старців, юнаків, жінок, удів, побратимів. Та щоразу зустрічаємо самих себе.
Джеймс Джойс, «Улісс» [4]*

Людина, як головна таємниця сучасного світу, являє собою величезну загадку для філософського мислення. З античності й до наших днів філософи намагаються пояснити, що є людина. Однак, чи наблизилися вони до її розуміння? Мабуть, кожному з великих філософів, мислителів, видатних дослідників – Сократу, І. Канту, Г. Сковороді, Ж.-П. Сартру, З. Фрейду, М. Шелеру, В. Вернадському, Тейяру де Шардену, М. Фуко, А. Печчеї здавалося, що так. Однак із часом виявлялися нові складні проблеми: буття соціуму; вплив людини на природу; способи людського пізнання тощо. Ставало ясно: потрібні нові відповіді на питання «що є людина?» [2].

Проблема, яка глибоко постає в сучасному світі, це проблема байдужості в нашому суспільстві. Люди просто живуть своїм життям і не спроможні проявляти ініціативу чи брати на себе відповідальність за когось, або щось. І, на жаль, така поведінка сучасного суспільства стала нормою і продовжує породжувати коріння зла [1].

Для того, щоб розібратись із поняттям байдужості та надати йому оцінку у світлі подій сучасного світу, необхідно зрозуміти етимологію слова «егоїзм».

Егоїзм (від лат. ego – я) – ціннісна орієнтація суб'єкта, що характеризується домінуванням у його життєдіяльності корисливих особистих інтересів та потреб. Егоїст живе лише для себе та задоволення власних потреб, а все, що відбувається навколо нього, його не стосується. Не можна також стверджувати, що всі люди на Землі є егоїстами, адже людина, згідно релігійної концепції, – це образ і подоба Бога, а душа її безсмертна [2].

Ілларіон Павлюк народився 1980 року у місті Скадовську. Український письменник, журналіст, продюсер, документаліст. Закінчив Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (1996–2001 роки) за спеціальністю «Журналістика». 2001 року переїхав до Києва. Починав телевізійний шлях у новинах як репортер-міжнародник, 2015 року брав участь у війні на Сході в складі добровольчого батальйону. Автор романів «Білий попіл» (2018), «Танець недоумка» (2019), «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» (2020) [3].

«Я бачу, вас цікавить п'ятьма» — історія про непробивну людську байдужість і п'ятьму всередині нас. Про чесність із собою й ціну, яку ми готові заплатити за забуття. Про гріхи, що матеріалізуються, і спокуту, дорожку за спокій [4].

Основний сюжет бере свій початок тоді, коли жах підстерігає нікому не відоме село Буськів Сад із своїм покинутим цукровим заводом. Мешкає там божевільний серійний вбивця на ім'я Звір, який нещадно збільшував кількість своїх жертв, а жінки постійно зникали, в тому числі й маленька дівчинка з інвалідністю Надя. У цьому почав розбиратися столичний кримінальний психолог Андрій Гайстер. Це прокляте село вражає його і водночас лякає глибокою байдужістю місцевих мешканців і речами, які неможливо пояснити. Вони щоразу заважають розслідуванню і заганяють справу в глухий кут. Але незважаючи ні на що, Андрій вірить, що знайде загублену дівчину живою, навіть якщо він єдиний, хто цього хоче [4].

«Я бачу, вас цікавить п'ятьма» – це павутина, повна натяків та алюзій, які заповзають у глибокі коридори людської природи та виявляють її темряву, що вирує всередині нас. Як зазначає сам автор, метою було зробити ці натяки максимально прозорими [5].

Твір написано згідно фінської мітології, а саме концепції пекла – місця, де ми багато разів проживаємо найгірший варіант свого життя. Багато відсилок на «Божественну комедію» А. Данте, «Сяйво» та «Необхідні речі» С. Кінга, картини І. Босха, на міти інших народів, врешті решт на Біблію та багато іншого. Складається враження, що нічого в цьому творі не існує просто так. Все має свій глибокий сенс. В усьому зчитується символізм. І все з усім пов'язано [5].

Коли байдужість осідає в серці людини, вона з часом перетворюється на черству і бездушну особистість. Потім втрачає здатність відчувати, обривається контакт не тільки з душею, а й зі свідомістю. Їй недоступні яскраві моменти життя, вона не вміє проявляти співчуття і радість долі інших. Згодом вона закривається в собі, й кожен день відбувається її внутрішня і зовнішня смерть [1].

Для багатьох людей в нашому суспільстві байдужість – це вже вкорінений спосіб життя, згідно з яким не потрібно ні про що турбуватися, а повністю відокремлювати себе від негативних емоцій. Прикладом з книги є ставлення

героїв навіть до своїх же проблем. Коли кожен намагається оминати всю сірість буття, тим самим занурюючись в неї все більше і більше.

В книзі є персоніфікація майже кожного смертного гріха. Байдужість також можна вважати гріхом, що колись був притаманним Андрію Гайстеру. Саме цей гріх він починає спокутувати, потрапивши в Буськів Сад, і крізь призму саме цього гріха Андрій сприймає реальність і починає переосмислювати своє життя, зрештою, діяти. Очевидно, автор натякає, що в кожного є своє персональне пекло. Воно одночасно і породження свого мозку, і тіні всіх людей, з якими перетинався за життя, і гріхів, і дитячих комплексів. І хай би якими птахами не були описані герої Ілларіона Павлюка, люди у вирій потрапляють, а птахи відлітають, і повертаються. А отже, люди із п'їтьми не повертаються [4].

Список використаних джерел

1. Етика сьогодні: Байдужість сучасного суспільства. 2018. URL: <http://www.etica.in.ua/bajduzhist-suchasnogo-suspil-stva/>
2. Мозохіна Є., Овсянкіна Л. Філософія байдужості: сучасна позиція людини чи захисна реакція?: Матеріали наукової конференції. Київ. 17-18 травня 2018. 222с.
3. Павлюк Ілларіон Станіславович. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%8E%D0%BA_%D0%86%D0%BB%D0%BB%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%BD_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
4. Павлюк І. С. Я бачу, вас цікавить п'їтьма: роман. Київ: Видавництво Старого Лева, 2020. 664 с.
5. 8 pixels. *YouTube*. *Літклуб 1991 – Літературний вечір з Ілларіоном Павлюком*. 2020. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OLlZ8nlFkNE>

Тетяна САМОФАЛОВА,

кандидат наук з державного управління,

доцент кафедри економіки та менеджменту,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

(м. Харків, Україна)

СУТНІСНІ ОЗНАКИ ПАРАДИГМИ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Якщо розглядати соціальну згуртованість як актуальну парадигму соціального управління під час війни і на етапі повоєнного відновлення, то найважливішим її моральним імперативом є соціальна справедливість, що втілюється в моралі і праві і є передумовою забезпечення еволюційного якісного переходу соціально-економічної системи в умовах кризи.

При виборі парадигми розвитку слід виходити із можливості підтримати еволюційний перехід суспільства у новий стан, виключаючи руйнівні революційні трансформації, які притаманні українському суспільству на тлі нездатності наявних формальних інституцій публічного управління каналізувати руйнівну енергію змін.